
CONTENT AND LINGUISTIC FORMS IN JOURNALISTIC TEXTS

Reka Suba, Assoc. Prof., PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureş

Abstract: While magazines and newspapers have a more uniform and somehow more specialized audience, radio and television stations have a larger public, with a heterogeneous cultural background, disposing of different understanding capabilities. All these characteristics demand that these auditory and audiovisual broadcasts be as accessible as possible, allowing the viewers to understand directly, without any difficulty the meaning of the message.

This research upon the adequacy of Hungarian media texts is part of carried out by Sapientia University, Faculty of Technical and Human Sciences from Targu-Mures, the Department of Applied Linguistics. Our research focused on the quality of the Hungarian language that was used in the Hungarian audiovisual media in Romania. Since 2010 we have conducted two weeks of monitoring annually, focusing especially on news programmes and talk shows. From a linguistic viewpoint, we monitored the verbal interactions and written messages (titration, crawls) delivered by the editors and media workers, neglecting the interventions of guests.

Key words: *linguistic forms, text adequacy to communication channel, syntactic structures, text grammar, sentence grammar*

Contemporaneitatea noastră fiind caracterizată de informarea indirectă și transpusă, evident că marea majoritate a informațiilor omului contemporan sunt conținuturi transmise prin diferite canale mediatice și digitale. Însă informațiile transmise prin mijloacele mass-media sunt informații selectate și prestructurate, deoarece aceste mijloace nu pot face altceva, decât să prezinte o parte din nenumăratele știri și informații legate de diferite evenimente de peste tot din lume, a discursurilor și enunțurilor referitoare la evenimente, persoane, servicii sau produse.

Referitor la textele informative din audiovizual, fiecare canal de transmisie își creează singur blocurile informative din anumiți segmenti informaționali stabiliți și determinați de conceptul său de bază, având la dispoziție, pentru selecție, o gamă largă de texte și discursuri dinainte pregătite de alte instituții media. Acest act al selecției este deopotrivă un act de specialitate și un act moral, având în vedere câteva aspecte decisive, cum ar fi: actualitatea evenimentului, valoarea informativă, semnificația, importanța, interesul publicului, precum și atractivitatea informației. Datorită acestui act al selecției se conturează funcția specifică de filtru, în strânsă legătură cu jurnalistul și cu canalul media ca instituție: despre ceea ce nu se vorbește, practic nici nu există (Balázs 2000: 121).

Referitor la limbajul folosit în mass-media și în tipurile de texte jurnalistice, putem pleca de la o cerință de bază asupra limbajului mediativ, și anume că în pofida necesității de comprimare, ar fi de preferat un mod de exprimare exact, clar și explicit, cu utilizarea registrului cât mai concret al limbii, cu o tehnică de redactare care ar urmări succesivitatea limbajului vorbit și care ar putea constitui un exemplu lingvistic de urmat pentru comunitatea lingvistică.

În continuare facem o încercare de analiză a știrilor radiofonice, considerate a fi un segment important al informării publice, o analiză din punctul de vedere al caracteristicilor textuale, a conținuturilor implicite, cu ajutorul exemplelor luate în mod aleatoriu dintr-o perioadă

predefinită din emisiunile informative ale unor posturi publice de radiodifuziune din România cu emisiuni în limba maghiară¹.

În cazul blocurilor informative, punctul nostru de plecare este ceea ce Paul Grice conchidea referitor la principiul de bază al conversațiilor, și anume că receptorul se conformează principiului de colaborare (Grice 1997: 213-218), caută concordanțe între evenimente, fenomene, fapte și acte petrecute, deoarece presupune că se vrea să i se aducă la cunoștință anumite informații și că schema acestor evenimente sau fapte există codat în mesajul textual, într-un mod perceptibil și pentru el, iar el, la rândul său, bazându-se pe cunoștințele sale anterioare, în vederea decodării conținutului informațional ar trebui să recreeze exact acea schemă (J. Harnos 2002: 147). Aceste scheme a realităților multiple create pe de-o parte de redactorul textului, iar pe de altă parte de către receptor, prezintă discordanță în mai multe privințe. Descoperirea conținuturilor textuale - pe lângă aspectele legate de regulile gramaticale, metodele textologice și de cunoștințele despre lume, acumulate anterior - are la bază și alte componente, cum ar fi alegerea tipului de discurs, a registrului lingvistic, abaterile stilistice (și semnificația acestor abateri) etc. Deoarece stilul intră în corelație directă nu doar cu factorii lingvistici și textuali, ci și - conform concepției lui Van Dijk (1988) - cu contextul lărgit al enunțului, cu condițiile comunicatorului și cu aspectele sociale general-valabile, deviația stilistică se poate manifesta prin diferența față de schema originală, în modalitatea de alegere a lexicului, în deosebirile modului de structurare sintactică, dar și în rolul jucat în ierarhizarea elementelor constitutive.

Dacă privim din perspectiva teoriei actelor de vorbire, putem conchidea că pe lângă aceste aspecte, trebuie să ținem cont și de conținuturile implicite, în paralel cu semnificațiile explicite ale enunțurilor transmise. Conform constatărilor lingvistului Tolcsvai Nagy Gábor, aceste semnificații implicite nu pot fi interpretate la nivel lexical sau textual, ci numai pe baza cunoașterii situației de comunicare. Aceste semnificații implicite sunt purtate de presupoziiții pragmatice, conținuturi implicite și inferențe. Acesta din urmă înseamnă extragerea unei concluzii și consecințe din diferite premise, conținuturile implicite sunt purtate de acele enunțuri care în anumite situații de comunicare, pe lângă semnificația lexicală, au și un alt fel de înțeles, de multe ori fiind în corelație cu o anumită acțiune, iar presupoziiția este reprezentată în text de acea parte textuală care se referă la teze și stări de fapte considerate valabile și adevărate de către comunicator și receptor deopotrivă, fără o explicitare lingvistică însă (Tolcsvai 1994: 18-19).

Structurile și lexemele purtătoare de presupoziiții pot fi considerate în același timp și structuri presupoziiționale (Kiefer 2000: 347). Așadar, presupoziițiile pragmatice, a căror sursă este comunicatorul, care la rândul său consideră a fi adevărate presupoziițiile purtate de enunț, pot fi recunoscute după mijloacele lingvistice de transmisie (Levinson 1983, Kiefer 2000: 350-351). Astfel de structuri și lexeme presupoziiționale - urmând clasificarea lui Kiefer Ferenc (2000: 352-361) - sunt următoarele:

- Structuri substantivale hotărâte, cu substantive proprii (*România, UDMR etc.*), denumirile unor funcții deținute etc., care instituie presupoziiții de existență și unicitatea obiectelor (de exemplu: *președintele UDMR, senatorul social-democrat etc.*), grupuri substantivale care conțin sufix genitival sau structuri genitivale (de exemplu: ... *honlapja* - *site-ul procuraturii; újra kell gondolnia a román államhoz fűződő viszonyát* - *trebuie regândită relația*

¹ Perioada vizată: 20-27 noiembrie 2014.

sa cu statul român etc.), precum și adverbe și locuțiuni adverbiale de mod cantitative cu funcție substantivală (de exemplu: *összes, mind, valamennyi – tot, cu toții, în întregime etc.*).

- Verbe factive, la utilizarea cărora presupunem că starea de fapt prezentată este de necontestat. Predicațiile factive sunt: *tud, tudatában van, magától értetődik, emlékszik, eltitkol, elfelejt, sajnál, meglep, elszomorít, letagad - știe, este conștient de, este de la sine înțeleș, își amintește, uită, suprinde,, tănuiește, îi pare rău, ascunde etc.*

Verbele factive apărute în textele informative analizate sunt:

Igazolta Klaus Iohannis megválasztott elnök mandátumát az Alkotmánybíróság. (Radio București, Știri, 21 noiembrie 2014) – a confirmat

*A résztvevők aggodalommal **veszik tudomásul**, hogy továbbra sem alakult meg a marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem önálló magyar tagozata.* (Radio București, Știri, 21 noiembrie 2014) – iau la cunoștință

*A MÁÉRT **tiltakozik** minden olyan kezdeményezés ellen, amely a jogerősen visszaszolgáltatott erdélyi egyházi és közösségi ingatlanok visszaállamosítására törekszik.* (Radio București, Știri, 21 noiembrie 2014) - protestează

- Verbe cu aspect incoativ, în cazul folosirii cărora acțiunea este considerată ca în curs de a începe, care de asemenea pot semnala o schimbare de stare, rezultatul putând fi o nouă stare sau concomitent o altă calitate. Pot fi verbe activ-dinamice sau derivați din adjectiv (de exemplu: se însănătoșește, se îmbolnăvește, se orbește, se constituie, se înfrumusețează, a se așeza înapoi etc.):

*Nyolc katonai életét veszítette és ketten súlyosan **megsebesültek** a délelőtt, amikor egy IAR 330 PUMA típusú katonai helikopter lezuhant Szében megye északi részén Almakerék község közelében.* (Radio București, Știri, 21 noiembrie 2014) – s-au rănit

*A hivatalban lévő elnök **elhárította** Klaus Iohannis **megválasztott** államfő felszólítását, hogy hívja vissza a választások szervezésében érintett nagyköveteket.* (Radio București, Știri, 20 noiembrie 2014) – a respins, ales

Kivonul a kormányból az RMDSZ - jelentette be Kelemen Hunor elnök a Szövetségi Állandó Tanács mai, kolozsvári ülése után. (Radio Tîrgu-Mures, Știri, 27 noiembrie 2014) – părășește

*Markó Attila szerint a ma kihirdetett jogerős ítélettel **visszaállamosították** a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumot.* (Radio Tîrgu-Mures, Știri, 26 noiembrie 2014) – au renașionalizat

- Verbe care exprimă reciprocitate sau acțiune reiterată, de exemplu:

*A 700 ezres erdélyi reformátusságot csapták arcul, nevezték hazugnak, csalónak, ezért az egyháznak **újra kell gondolnia** a román államhoz fűződő viszonyát - mondta Kató Béla, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke az ítélettel kapcsolatosan.* – a fönévi igenévi származék alapigéje: *újrágondol*, és ez esetben az igekötő idézi elő az előfeltevést (Radio București, Știri, 27 noiembrie 2014) – trebuie să regândească

- Structuri de comparație, în cazul cărora presuposițiile prezente se datorează însușirilor semantice ale adjectivelor:

*Az Egészségügyi Világszervezet **legfrissebb** összesítése szerint az elsősorban Nyugat-Afrikát - Sierra Leonét, Guineát és Libériát - sújtó, több mint fél éve tomboló járványba eddig 5689 ember halt bele és 15935-en fertőzöttek meg az ebolavírussal.* (Radio București, Știri, 27 noiembrie 2014) – cel mai recent

*A mostani a **legsúlyosabb** ebolajárvány a vírus csaknem negyven évvel ezelőtti azonosítása óta.* (Radio București, Știri, 27 noiembrie 2014) – cel mai sever

A vázolt terv szerint gyakorlatilag egy új kormány áll fel, a jelenleginél kevesebb miniszterrel. (Radio București, Știri, 25 noiembrie 2014) – mai puțini

- Anumite particule adjectivale, adverbiale și adverbe propriu-zise care au funcția de a introduce presupoziții și condiții contextuale în propoziții:

Legutóbbi óvása részben sikerrel járt, mert a rácsok mögül kikerülhet. (Radio București, Știri, 26 noiembrie 2014) *Ultima sa contestație a avut parte de un succes parțial...* – raționamentul acestui enunț are la bază o completare venită din partea receptorului, adică doar cu întregirea sa cu o condiție preliminară capătă sens, condiție care argumentează sensul sugerat, și anume că persoana în cauză a depus contestații de mai multe ori, dar în zadar.

Tovább erősítették a Ferenc pápát övező biztonsági intézkedéseket az Iszlám Állam terroristáinak merényleteitől tartva. (Radio București, Știri, 20 noiembrie 2014) – *Au fost întărite măsurile de siguranță...* - presupoziția prezentă: măsurile de siguranță au avut prioritate și până acum.

A konzervatív-liberális brit kormánykoalíció megígérte, hogy ha a skótok többsége a szeptember 18-i referendumon az elszakadás ellen szavaz, Skócia önrendelkezési jogköreinek további bővítésére számíthat. (Radio București, Știri, 27 noiembrie 2014) – *lărgirea și mai accentuată a atribuțiilor...* - presupoziția: și până în prezent au fost luate măsuri de lărgire a atribuțiilor.

Az egyeztetések a jövő hónapban folytatódhatnak, lehetséges helyszíneként Bécs és Omán jött szóba, de még semmi nincs eldöntve - mondta a neve elhallgatását kérő illetékes. (Radio București, Știri, 24 noiembrie 2014) – *dar încă nu s-a decis* – presupoziția: în continuare se va lua o decizie clară.

Az orosz agresszió elrettentése céljából még legalább a jövő évben maradnak a balti államokba és Lengyelországba tavasszal vezényelt amerikai katonák - jelentette ki vasárnap az Egyesült Államok európai szárazföldi erőinek parancsnoka. – előfeltevések: már eddig is a helyszínen állomásoztak a katonák, de legalább még egy évig meghosszabbítják a küldetést (Radio București, Știri, 24 noiembrie 2014) – *anul viitor încă mai staționează...* - presupozițiile: și până acum au fost prezente în zonă soldații, dar misiunea va fi prelungită pentru cel puțin un an.

A döntést a Szövetségi Képviselők Tanácsának december 13-i, marosvásárhelyi ülése is meg kell, hogy erősítse, azonban a Szövetségi Állandó Tanács ajánlása a kormányból való kilépésre vonatkozik. – (Radio Tîrgu-Mureș, Știri, 27 noiembrie 2014) – *trebuie să confirme și plenul...* - presupoziția: cealaltă foruri au luat deciziile deja.

Bogdan Diaconu független képviselő tervezete a legdurvább, még azt is megtiltja, hogy a romániai közalkalmazottak külföldön nem-román zászlót lobogtassanak. – előfeltevés: egyéb tiltásokat is magában foglal a szóban forgó tervezet (Radio Tîrgu-Mureș, Știri, 27 noiembrie 2014) – *mai interzice chiar și...* - presupoziția: proiectul conține și alte interziceri.

"Sosem számítottam arra, hogy még az életem folyamán újra a hidegháború második szakaszában találjuk magunkat - mondta Václav Klaus, aki Ukrajnát "mesterséges államalakulatnak" minősítette.– (Radio București, Știri, 21 noiembrie 2014) – *ne aflăm din nou...* - presupoziția: interlocutorul a mai avut parte în prealabil de o situație similară.

A Nemzeti Liberális Párt törvénykezdeményezése a román zászló és a román szimbólumok használatáról szól, és bűncselekménynek tekintené azokat a szimbólumhasználati kihágásokat, amelyek eddig csak egyszerű szabálysértésnek minősültek. (Radio Tîrgu-Mureș, Știri, 26 noiembrie 2014) – *care au fost considerate doar simple contravenții...* - presupoziția: până acum această abatere a fost catalogată ca fiind printre cele mai simple contravenții.

Ennek ellenére időhiány miatt ez már nem kerülhetett fel az e heti plenáris ülések napirendjére, így a mai határidő lejártával a tervezetet a Szenátus hallgatólagosan elfogadja. (Radio Tîrgu-Mureş, Ştiri, 26 noiembrie 2014) – *aceasta nu a mai putut fi inclusă la ordinea de zi... - presupozitia fiind: altele au fost incluse.*

Din aceste câteva exemplificări prezentate reiese clar că aceste discursuri informative încearcă să mențină aparența imparțialității, ținând cont de faptul că în memoria receptorului se va menține doar tema discursului, iar marea majoritate a elementelor constitutive ale structurii de suprafață se vor elimina, și datorită acestui fapt receptorul nu va conștientiza informațiile codificate prin structuri eufemistice sau expresii lingvistice apreciative, deoarece conform punctului de vedere al psihologiei cognitive, se pot evoca mult mai ușor conținuturile implicite și concluziile trase de receptorul însuși, decât structura lingvistică a textului (J. Harnos 2008: 154-155). Așadar, un mijloc eficient pentru influențare constituie tocmai introducerea anumitor conținuturi implicite în text. În cazul interpretării acestor discursuri, receptorul nu recurge doar la confruntarea modelului de realitate creat în text cu cunoștințele sale anterioare, cu schemele și modelele situaționale deja cunoscute, creându-și reprezentării cognitive ale semnificațiilor textuale (Tolcsvai 2001: 339-340), ci pe lângă toate acestea își formează opinii despre cele relatate, despre locutor și discurs. Formarea acestor opinii însă, nu e sigur că a fost ghidată de către însuși receptorul, ci poate să preia pur și simplu de la locutor, fără conștientizarea acestui fapt, menținându-și în memorie, ca și afirmații apreciative și considerându-i parte integrantă a experienței sale de viață (J. Harnos 2008: 155). Iar datorită acestui salt psihologic, impactul mesajului se sporește considerabil, deoarece nu se percepe ca pe ceva impus din exterior (Mastacan 2004). În concluzie, aceste tipuri de discursuri pun foarte bine în lumină existența unei forțe presupozitionale, deoarece în cazul acestor texte semnificația globală, bazată într-o mare măsură pe implicit, depășește cu mult sensul literal al mesajelor.

BIBLIOGRAFIE:

- Balázs Géza: *Magyar nyelvkultúra az ezredfordulón. A-Z Kiadó, Budapest, 1998.*
- Balázs Géza: *Lehetséges nyelvi szabványok. A-Z Kiadó, Budapest, 2000.*
- Eysenck, Michael W. – Keane, Mark T.: *Kognitív pszichológia. Nemzeti Tankönyvkiadó, 1997.*
- Grice, Paul: A társalgás logikája. In: Pléh Csaba – Síklaki István – Terestyéni Tamás (szerk.): *Nyelv – kommunikáció – cselekvés. Osiris Kiadó, Budapest, 1997., pp. 213-218.*
- Jakusné Harnos Éva: A nyomtatott sajtó hírei a diskurzuselemzés szemszögéből. In: *Magyar Nyelvőr*, 126. évfolyam 2. szám, 2002. április–június.
- Jakusné Harnos Éva: A figyelem irányításának eszközei a hírszövegek szerkezetében. In: Tátrai Szilárd – Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Szöveg, szövegtípus, nyelvtan, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2008., pp. 151-157.*
- Kiefer Ferenc: *Jelentésmélet. Corvina, Budapest, 2000.*
- Levinson, Stephen C.: *Pragmatics. Cambridge University Press, 1983.*
- Mastacan, Simina: Miza discursivă a presupozíției. In: *Annales Universitatis Apulensis, Series Philologica, TOM2, Alba Iulia, 5/2004.*

Reboul, Anne, Moeschler, Jacques: *Pragmatica, azi. O nouă știință a comunicării*. Cluj, Editura Echinox, 2001.

Tolcsvai Nagy Gábor: *A szövegek világa*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1994.

Tolcsvai Nagy Gábor: *A magyar nyelv szövegtana*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1991.

Van Dijk, Teun A.: *News as discourse*. Lawrence Erlbaum Associates, 1988.